



STŘELECKÉ VOJSKO A TANKOVÉ A MECHANIZOVANÉ VOJSKO SOVĚTSKÉ ARMÁDY ZA VELKÉ VLASTENECKÉ VÁLKY

Plukovník Václav Krejčík

Střelecké vojsko bylo základním druhem pozemního vojska a bylo v něm zařazeno přes 60 % jeho celkového početního stavu. V průběhu války značně vzrostla jeho palebná i úderná síla a pohyblivost. Prokázalo vysoké bojové kvality a schopnost působit v jakémkoli terénu, v jakékoli roční i denní době a v součinnosti s tanky, dělostřelectvem a letectvem úspěšně plnit nejsložitější úkoly jak v útoku, tak v obraně.

Základním taktickým svazkem střeleckého vojska byla divize. V letech 1941 a 1942 vznikaly střelecké brigády jako dočasné taktické svazky, k jejichž formování bylo zapotřebí méně času. Později byla značná část brigád reorganizována na divize. Organizace střelecké divize se v průběhu války podstatně změnila. Bojová zkušenost odhalila řadu nedostatků tabulkové organizace předválečné divize. S přihlédnutím k možnostem zbrojní výroby a existujícím lidským zálohám byl pro každé období války nalezen v divizi optimální poměr počtu vojáků k množství bojové techniky. Předepsaný počet střelecké divize činil v červenci roku 1941 10 900 osob, v červenci roku 1943 9 400 osob, aby od prosince roku 1944 do konce války měla 11 700 osob. Přihývaly v ní automatické ruční zbraně, děla a minomety. Jestliže střelecká divize měla možnost uskutečnit výstřely z ručních zbraní a kulometů za minutu v červenci roku 1941 140 470, pak v červenci roku 1943 již 234 810 výstřelů a k červnu roku 1945 již 492 720 výstřelů. Zvýšila se podstatně i celková váha dělostřelecké a minometné salvy střelecké divize. V červenci roku 1941 činila 547,8 kg, v červenci roku 1943 již 1100,7 kg a k červnu roku 1945 měla 2040,4 kg.

Z hlediska celkové váhy dělostřelecké a minometné salvy sovětská střelecká divize převyšovala fašistickou německou o 100,4 kg, americkou o 425 kg a anglickou o 531,2 kg. Při vedení bojové činnosti v letech 1943—1945 se ukázalo, že je potřebné dále zvyšovat palebnou a údernou sílu střeleckých svazků a útvarů a tím zvyšovat jejich taktickou samostatnost v boji. Vzhledem k zasazování nových typů fašistických německých tanků na sovětsko-německé frontě se zvyšovala kvalita a množství protitankových zbraní. Do tabulek gardové střelecké divize byl v roce 1944 začleněn samostatný samohybný dělostřelecký oddíl (16 kusů — 76 mm SHD). U plukovní protitankové baterie byly 45 mm kanóny nahrazeny 57mm protitankovým kanónem. U střeleckého praporu byla četa 45 mm kanónů nahrazena baterií. Proto ve srovnání s tabulkami platnými v roce 1941 se podstatně zvýšily palebné možnosti divize.

V závěru Velké vlastenecké války měla divize tři střelecké pluky, jeden dělostřelecký pluk (brigádu), oddíl samohybných děl, protitankový dělostřelecký oddíl, protiletadlový dělostřelecký oddíl, ženijní, spojovací a výcvikový prapor, jakož i týlové a zabezpečovací jednotky.

Střelecká divize byla dostatečně bojeschopná a samostatná pro vedení bojové činnosti. Rozsáhlé posilování střeleckých divizí svazky a útvary ze zálohy Vrchního velení jejich bojové možnosti ještě zvyšovalo.

Vyšším taktickým svazkem střeleckých vojsk byl střelecký sbor. V důsledku velkých bojových ztrát, nedostatku výzbroje a připravených velitelských kádřů bylo na začátku války sovětské velení nuceno zrušit sborový stupeň. Od léta roku 1942 v souvislosti se zvýšením produkce zbraní a bojové techniky a s růstem bojových zkušeností velitelských kádřů se sbory začaly znovu zřizovat. Bojové možnosti nově zřízených sborů byly ve srovnání s bojovými možnostmi sborů z roku 1941 značně vyšší. Nyní se sbor skládal ze tří střeleckých divizí a sborových útvarů a jednotek.

Střelecké svazky v součinnosti s tanky, dělostřelctvem a za podpory letectva úspěšně prolamovaly celou taktickou hloubku obrany nepřítele a rozvíjely útok v sestavě vševojskové armády. Střelecké vojsko mělo rozhodující podíl na porážce fašistického nepřítele a vítězném zakončení války.

Tankové a mechanizované vojsko tvořilo hlavní údernou sílu pozemního vojska Sovětské armády. Množství tankové techniky se v bojující armádě stále zvyšovalo: v prosinci roku 1941 měla asi 2000 tanků, v listopadu roku 1942 kolem 7400, v červenci roku 1943 již asi 10 200 a v lednu roku 1945 více než 12 000 tanků a samohybných děl.

Také organizační struktura tankového a mechanizovaného vojska se zdokonalovala. Vynuceným opatřením v počátku války bylo rozpuštění mechanizovaných sborů a tankových divizí s přechodem na brigádní a praporeční organizaci. Od jara roku 1942, kdy do armády přicházelo stále větší množství bojové techniky, se znovu začaly formovat tankové sbory. Tankový sbor měl na podzim roku 1942 ve třech tankových brigádách celkem 168 tanků. Mechanizovaný sbor v této době měl zpravidla tři mechanizované a jednu tankovou brigádu s celkovým počtem 175 tanků.

Zároveň začalo formování tankových armád smíšeného typu. Ta měla 2–3 tankové sbory a střelecké svazky ve své sestavě. Sovětská armáda měla koncem roku 1942 dvě tankové armády smíšeného typu a 30

tankových a mechanizovaných sborů. Kromě tankových svazků a svazů byly v bojující armádě i samostatné tankové brigády a pluky a těžké průlomové tankové pluky zálohy Vrchního velení, které byly přidělovány střeleckým svazkům jako tanky přímé podpory pěchoty při prolamování obrany nepřítele. Jestliže bylo v samotné tankové brigádě 45 tanků ve dvou praporech, potom v roce 1944 byla zvětšena o třetí prapor a měla 65 tanků T-34 s kanónem ráže 85 mm.

Zkušenosti z nasazení tankových armád v zimě v letech 1942–1943 ukázaly, že spojení střeleckých a tankových svazků do jednoho organizačního celku ztěžovalo v operacích součinnost, velení a materiálně technické zabezpečení. Proto byly od února roku 1943 formovány tankové armády stejného typu (1–2 tankové a 1 mechanizovaný sbor), které byly již v červenci roku 1943 zasazeny v kurské operaci. Tanková armáda měla 700 až 900 tanků a samohybných děl. Její bojové možnosti byly podstatně vyšší než tankové armády předchozího typu. V lednu roku 1944 byla vytvořena poslední šestá tanková armáda. Do jejích sestavy byly včleněny samohybné dělostřelecké pluky, minometné a protiletadlové útvary. Tanková armáda měla v závěrečném období 800–850 děl a minometů a přes 5000 automobilů. Tankový sbor měl v roce 1945 podle tabulek 270 tanků a SHD; mechanizovaný sbor přes 240 tanků a samohybných děl.

Tankové armády a tankové a mechanizované sbory byly vrchním velením přidělovány operujícím svazkům pro rychlé rozvíjení úspěchu v útočné operaci. Tankové armády na stupni frontu tvořily frontové rychlé skupiny a na armádním stupni rychlou skupinu tvořil tankový nebo mechanizovaný sbor. Frontové rychlé skupiny (FRS) se zasazovaly zpravidla na směr hlavního úderu do průlomu k rozvinutí úspěchu do velké hloubky. Hloubka úkolu byla totožná s úkolem frontu. Přitom se FRS odtrhla od hlavních sil frontu i 80 km. Ve většině velkých útočných operací tankové svazy a svazky plnily rozhodující úlohu při obklíčení velkých uskupení nepřítele.

Základním předpokladem úspěšné činnosti rychlých skupin v operační hloubce byla těsná součinnost s letectvem a jeho podpora do celé hloubky plněního úkolu. Rychlé skupiny vytvářely silné předsunuté odřady, které svou činností umožňovaly vysoké tempo a zabezpečovaly překonávání velkých vodních překážek z chodu hlavními silami tankové armády.

Zdokonalování organizační struktury velkých svazů a svazků tankového a mechani-

zovaného vojska pokračovalo cestou zvyšování jejich úderné a palebné síly, operačně taktické samostatnosti a manévrovosti. Vznikaly rovněž samohybné dělostřelecké pluky, samohybné dělostřelecké brigády a těžké tankové brigády jako vysoce pohyblivé prostředky palebné podpory tankových svazků a svazů, zvláště při boji v operační hloubce.

Nasycení bojující armády tanky a samohybnými děly a výstavba velkých tankových a mechanizovaných svazků a svazů značně zvýšily údernou sílu a manévrovost pozemního vojska, umožnily vést operace s rozhodnými cíli, do velké hloubky a ve vysokém tempu. Tankové a mechanizované vojsko se stalo prostředkem neefektivnější realizace nejdůležitějších operačních úkolů.

СОДЕРЖАНИЕ

Полковник Ян Полашек, кандидат общественных наук, доцент	
Место и роль военно-политических аспектов современных международных отношений в политико-воспитательной работе в ЧНА	3
Автор статьи уделяет внимание некоторым новым кризисным явлениям в буржуазных концепциях международных отношений. Рассматривает методику повышения эффективности и убедительности пропаганды международных отношений в политико-воспитательной работе в ЧНА.	

Полковник Густав Мотыка, кандидат философских наук, доцент	
Основные детерминанты и тенденции развития военного обучения в ЧНА	9
Автор объясняет вопросы современного военного обучения и рассматривает некоторые тенденции его дальнейшего развития. Показывает эволюцию военного обучения и анализирует причины от которых она зависит.	

Полковник Владислав Рыбецки, кандидат философских наук, доцент	
К 30-й годовщине создания Варшавского Договора	15
Автор наглядно показывает важность значения создания Варшавского Договора для прошлого и для настоящего времени. Делает некоторые обобщения, на основе которых объясняет современные проблемы международной обстановки.	

ВОЕННОЕ ИСКУССТВО

Генерал-майор Вацлав Роучка, кандидат военных наук	
Поражение резервов и контрударных группировок противника в наступательной операции	21
Автор статьи анализирует вопросы поражения резервов и контрударных группировок противника с точки зрения небывалого повышения огневых, ударных и маневренных возможностей войск. Рассматривает возможные способы поражения этих группировок в зависимости от их состава, боеспособности и характера действий, применяемых средств, оперативной обстановки, задач, а также соотношения сил сторон.	

Подполковник Антон Выбог	
Ввод в бой оперативной маневренной группы	27
Автор статьи, на основе полученного в ходе учений опыта, обращает внимание на возможные способы ввода в бой ОМГ, придавая особое значение их вводу в промежуток с развертыванием в предбоевые порядки и частью сил в боевой порядок.	

Полковник Вацлав Йиндра, кандидат военных наук, доцент	
подполковник Томаш Минибергер, кандидат военных наук	
Мини-ЭВМ в работе штаба	33
Авторы статьи в предисловии дают характеристику мини-ЭВМ и далее рассматривают возможности их использования в работе штабов соединений.	

Полковник Милан Новотны, кандидат военных наук, доцент	
РВиА в комплексном огневом поражении противника в обороне	36
Автор статьи уделяет особое внимание основным задачам РВиА в комплексном огневом поражении и их содержанию. Детально рассматривает задачи огневого поражения противника на дальних подходах, в огневой контрподготовке, огневом поражении выдвигающегося и развертывающегося противника, в отражении его атаки и при вклинивании в нашу оборону, а также в ходе контрудара.	

Подполковник Людвик Янчек

**Использование электронно-вычислительной техники в ходе планирования
огневого поражения противника** 45

Автор статьи рассматривает возможности использования электронно-вычислительной техники в ходе артиллерийского обеспечения передвижения войск, артиллерийской подготовки и артиллерийской поддержки атаки, а также артиллерийской поддержки боя в глубине.

Подполковник Рудольф Вондрачек, кандидат военных наук

**Методика планирования огневого поражения противника в штабе РВиА
дивизии** 52

Автор статьи на основе полученного опыта излагает один из возможных методов планирования огневого поражения противника, придавая особое значение методике работы штаба. РВиА при вводе дивизии в бой после передвижения из глубины.

Полковник Людовит Черны, доцент
полковник Владимир Горак

ПВО некоторых объектов общевойсковой группы 56

Авторы статьи занимаются вопросами ПВО объектов армейского типа, прежде всего армейского ракетного соединения, пунктов управления и объектов тыла объединения.

Полковник Иржи Червенка

**Инженерное обеспечение прорыва заранее подготовленной обороны про-
тивника** 63

Автор статьи рассматривает вопросы обеспечения прорыва, уделяя внимание вопро-сам обеспечения передвижения, перегруппировки, развертывания и ввода войск, проделывания проходов, обеспечения развития наступления, а также вопросам инженерного обеспечения прорыва обороны противника на водной преграде.

Полковник Иржи Ржига

Организация материального обеспечения родов войск и армейской авиации . 69

Автор статьи объясняет организацию и систему снабжения армейских соединений и частей, в том числе армейской авиации в новых организационных структурах тыла.

ИЗ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ АРМИЙ

Некоторые вопросы подготовки военнообязанных запаса 75

Оперативная маскировка войск (сил) в операциях 80

ИНФОРМАЦИИ

Полковник Михал Тот

Пассивные средства радио-электронных помех 85

Автор рассматривает состояние развития в капиталистических странах пассивных средств радио-электронных помех, уделяя особое внимание вопросам создания полус ПРЛДО для маскировки и ведения атаки боевыми группами ударной авиации и для индивидуальной охраны самолетов.

Полковник Вацлав Крейчик

**Стрелковые, танковые и механизированные войска Советской Армии в Ве-
ликой Отечественной войне** 90

Информационная статья об основных родах сухопутных войск Советской Армии и совершенствовании их организационной структуры в период Великой Отечественной войны.